

УДК 371.13-054.57

ІХАБ МАКХУЛІ,
*аспірант кафедри педагогіки та психології
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ В ШКОЛАХ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЯК СУЧАСНА МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ПРОБЛЕМА

У статті здійснено аналіз наукової літератури з проблеми формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин. Подано історико-педагогічні дослідження за регіональною ознакою, дослідження особливостей освіти національних меншин у поліетнічному суспільстві, а також наукові роботи з використання етнопедагогіки та національного виховання в освітньому просторі.

Ключові слова: формування, готовність, школа, національні меншини, міждисциплінарна проблема.

Постановка проблеми. Проблема освіти національних меншин та формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин є однією з фундаментальних у сучасній педагогічній теорії та практиці та має давню педагогічну традицію. На сьогодні в науці наявний доволі великий фонд наукових знань, що розкриває різноманітні підходи та аспекти освіти національних меншин, з кожним роком інтерес до зазначеної проблеми зростає. Це обумовлено, з одного боку, посиленням вимог до сучасного педагога, його компетентностей, а з іншого – недостатнім впливом освітян на запобігання міжетнічних конфліктів в Україні, що значною мірою псують соціально-економічні та політичні процеси, що відбуваються в нашій державі.

Аналіз основних досліджень. Розглядаючи праці сучасних науковців, виділяємо такі напрямки аналізу наукової літератури: становлення та розвиток освіти національних меншин в Україні, у тому числі історико-педагогічні дослідження за регіональною ознакою (В. Курило, Л. Терських (Східна Україна), Л. Левицька, Л. Сливка (Західна Україна); дослідження освіти різних національностей, особливостей освіти національних меншин у поліетнічному суспільстві (Н. Рудницька, Н. Кротік, О. Геркєрова (євреї), М. Хайруддінов (кримські татари), Н. Сейко, В. Фесенко (поляки), О. Підгатець (турки-месхетинці), О. Костюк (німці, чехи); історичні аспекти підготовки вчителів до роботи в школах національних меншин (Л. Войналович, Н. Петрошук) та використання етнопедагогіки, національного виховання в освітньому процесі (В. Кузь, Н. Побірченко, М. Стельмахович, О. Ярошинська, І. Хлестун, Н. Жмуд, Е. Ананьян, А. Лукановська); підготовка майбутніх педагогів до роботи в ДНЗ, ЗНЗ національних меншин у наш час (О. Гуренко, Є. Бубна, Т. Коваль, О. Хоружа). Незважаючи на різноаспектні наукові розробки, в Україні поки що не було реалізовано цілісного дослідження, яке б системно розкривало процес формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин.

Формулювання мети статті. Мета статті – здійснити аналіз наукової літератури з проблеми формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин.

Виклад основного матеріалу. Перш за все зазначимо, що реалізація освіти національних меншин в Україні здійснюється відповідно до національних і міжнародних норм та ре-

комендацій, викладених у Загальній декларації прав людини, Рамковій конвенції про захист національних меншин, Європейській Хартії регіональних мов або мов меншин, Гаазьких рекомендаціях Верховного комісара ОБСЄ щодо прав національних меншин на освіту, Ословських рекомендаціях щодо мовних прав національних меншин на освіту, Законі України «Про національні меншини в Україні» тощо. Отже, на сьогодні на законодавчому рівні в Україні закріплено освітні потреби національних меншин через забезпечення рівних конституційних прав на освіту незалежно від етнічного походження, вшанування культури, релігії, звичаїв або традицій національних меншин.

У нашій роботі ми не шукаємо відмінностей між поняттями «освіта національних меншин», «освіта етнічних меншин», «міжкультурна освіта», «полікультурна освіта», «мультикультурна освіта», «поліетнічна освіта» та ін. Ми розглядаємо єдину комплексну проблему – як якісно підготувати вчителя до роботи в школі, в якій навчаються євреї, греки, молдавани, болгары, вірмени або представники інших національностей. Причому такий вчитель був би готовий виховувати в учнів почуття власної людської та національної гідності; рівності та недискримінації у набутті систематизованих компетентностей; вчити збереженню та розвитку національних мов і культур, національних духовних надбань української нації та національних меншин; сприяти засвоєнню цінностей європейської і світової культур, усвідомлення їхнього взаємозв'язку тощо.

Твердження про те, що проблема освіти національних меншин має яскраво виражений міждисциплінарний характер, підтверджується численними науковими розробками в різних наукових галузях. Вибірково розглянемо декілька прикладів. Так, Л. Чорна в історичній роботі дослідила освіту національних меншин міста Києва 20–30 рр. минулого століття [1]. Зокрема встановлено, що вищий освітній рівень був у представників європейських народів (німців, поляків, чехів та інші), натомість східні національні меншини, представники яких майже не володіли українською та російською мовами, фактично перебували у самоізоляції.

І. Кліш представила методичку фізичного виховання дітей до трьох років через поєднання традиційних засобів етнопедагогіки із сучасними досягненнями педагогічної науки [2]. Зазначено, що важливу роль відіграють національні рухливі ігри для розвитку різних частин тіла, формування життєво важливих рухових умінь і навичок, профілактики відхилень у стані здоров'я.

Низка наукових досліджень присвячена психологічним аспектам освіти національних меншин (Н. Міщенко, М. Боднар та ін.). Доведено, що етнопсихологічні й етнокультурні чинники: етнічні традиції, релігія, культура, а також етновиховний простір сім'ї – здійснюють суттєвий вплив на становлення особистості дитини. Науковцями запропоновано концептуальну модель гармонізації етносамосвідомості старшокласників, що включає низку критеріїв: позитивну етнічну ідентичність, конструктивне сприйняття історії, етнічну толерантність, розуміння потреби діалогічної взаємодії між етносами.

Отже, вибірково аналіз наукової літератури різних галузей знань дає нам підстави стверджувати, що проблема освіти національних меншин має яскраво виражений міждисциплінарний характер. Задоволення освітніх потреб національних меншин є предметом вивчення психології, філософії, історії, політології та низки інших наук, що дає змогу багатаспектно дослідити роль освіти національних меншин задля збереження системи культурних цінностей та сприяння інтеграції дітей до соціального середовища.

Наступний напрям аналізу присвячено вивченню історико-педагогічних витоків підготовки педагогів до роботи в закладах освіти національних меншин. Освіта національних меншин, як і проживають в Україні, здійснюється за розвинутою системою начальних закладів (дошкільних, позашкільних, загальноосвітніх, вищих), більшість із них була створена історично, а решта – за роки незалежності України (наприклад, навчальні заклади з вивченням словацької та польської мов). Це обумовлює певний інтерес науковців до історичних аспектів проблеми функціонування навчальних закладів національних меншин.

На різних етапах розвитку педагогічна теорія і практика зверталась до питань полікультурної освіти, народної педагогіки, освіти національних меншин, що знайшло відображення в працях відомих українських педагогів і науковців: С. Русової, Я. Чепіги, К. Ушинського, Б. Грінченка, М. Євтуха та ін.

Почнемо аналіз історико-педагогічної літератури з дисертацій, в яких окреслена проблема розглядається за регіональною ознакою. На жаль, наявний фонд наукових знань не містить значної кількості праць, в яких безпосередньо вивчається підготовка педагога до роботи в закладах освіти національних меншин. У дисертаціях переважно розкриваються різні педагогічні підходи до виховання дітей представників національних меншин. Водночас вважаємо за необхідне звернутися саме до таких праць, адже, вони якнайкраще характеризують важливі ознаки системи освіти національних меншин у різні історичні періоди та дають відповідь на принципове питання – які саме педагогічні завдання доводилося вирішувати вчителю, який працював у школах національних меншин.

Так, Л. Терських [3] розкрила тенденції розвитку освіти на Донеччині кінця XIX – початку XX ст. Етнічний склад населення (українці, росіяни, німці, греки, волохи, молдавани, болгари, поляки, євреї та ін.), співіснування різних етнокультур і конфесій (православні, католики, старообрядці, лютерани, баптисти, іудеї, мусульмани, григоріанці та ін.) вплинуло на тенденції розвитку системи освіти національних меншин:

- створення різних типів народних шкіл для етнічних груп;
- урахування регіонального компонента в початковій освіті зі спрямованістю на загальнолюдські цінності;
- звернення до полікультурності як норми співіснування спільнот.

У дисертаційних роботах низки авторів (Л. Левицька, Л. Сливка та ін.) розглянуто історичні аспекти освіти національних меншин Західної України в межах одного періоду – 1919–1939 рр. Так, обґрунтовано етнопедагогічні принципи: природовідповідності, народності, виховання в праці, єдності навчання та виховання, зв'язку з життям рідного народу та ін. Важливе значення для сучасної науки має визначення народно-педагогічних методів: переконання, виховання прикладом, схвалення, осудження, долання моральних випробувань, а також етнопедагогічних засобів: національні звичаї та традиції, громадська думка, духовно-моральний мікроклімат сім'ї та ін.

Установлено, що зміст виховання учнів Західної України охоплював низку питань: активна рухова діяльність, що проявляється в іграх, забавах і танцях; засудження шкідливих звичок (п'янства, куріння); дотримання постів; залучення до трудової активності всіх членів родини; прощення один одному всіляких образ, провин, напередодні великих християнських свят. Отже, з аналізу дисертацій зрозуміло, що важливе завдання вчителя того часу полягало у вихованні в дитині сили волі, національного світогляду, розвитку інтелектуальних та творчих якостей.

Перейдемо далі до розгляду досліджень освіти різних національностей, особливостей освіти національних меншин у поліетнічному суспільстві. Цінним вважаємо дисертаційну роботу Н. Сейко [4], в якій на основі аналізу розвитку системи польського шкільництва на Волині-Житомирщині побудовано типові моделі соціокультурної політики щодо освіти етнопонаціональних меншин: ідеальну, парадоксальну, реальну та гіперболічну за принципом співвідношення інтенсивностей соціалізуючої функції системи освіти національних меншин до загальнодержавної.

Низка дисертацій присвячена освіті національної меншини євреїв (Н. Рудницька, Н. Кротік, О. Геркєрова). Науковцями встановлено, що євреї отримували національно-релігійну освіту в навчальних закладах: хедерах, талмуд-торах, молитовних і суботніх школах та ієшиботах, що дозволило зберегти свою релігію, особливості національного побуту, звичаї, національне мистецтво, специфічний єврейський світогляд, у молоді формувалась єврейська ідентифікація. Розвивалася мережа технікумів та інститутів, в яких здійснювалася підготовка кадрів. Так, у 1931 р. діяли три єврейських педагогічних технікуми: Житомирський, Одеський, Вінницький. Важливе місце в системі підготовки кадрів посідав Інститут єврейської пролетарської культури в Києві.

Вивчення сімейних традицій виховання підтверджує думку про те, що етнопедагогічні ідеї виховання єврейського народу (виховання на християнських заповідях; формування переконливості в значущості свого народу, необхідності збереження його духовної та матеріальної культури; підготовка до життя розумної, працюючої, релігійної, духовно-моральної людини) концентрують духовно-етичний потенціал народу, є найефективнішим способом підготовки молоді до життя.

Цікавою вважаємо наукову позицію О. Софій, який досліджував освіту циган. Автор зазначає, що існує декілька підходів до вирішення проблем освіти національних меншин: соціальний, правовий, мультикультурний, політичний [5].

Отже, аналіз розглянутих дисертацій дозволяє стверджувати, що етнопедагогіка, народна виховна практика певного народу може зробити внесок до збагачення педагогічної науки, побудови національних шкіл в Україні, відновлення гармонії між представниками різних етносів, що мешкають на одній території. Використання народно-педагогічних традицій виховання, навчання в навчально-виховному процесі ЗНЗ і ВНЗ сприяє подоланню бездуховності, запобігає втраті історичної пам'яті, допомагає етносам України усвідомити свою роль як носіїв народних цінностей, традицій, національної культури.

Звернемося далі до праць, в яких висвітлено історичні аспекти підготовки вчителів до роботи в школах національних меншин. Розглядаємо дослідження Л. Войналович [6], у якому здійснено історичний екскурс проблеми в межах 20–30 рр. минулого століття. Зокрема зазначено, що зміст підготовки кадрів у педагогічних та учительських інститутах характеризувався скороченням дисциплін соціально-економічного циклу як за обсягом годин, так і за переліком предметів; підвищенням питомої ваги спеціальних дисциплін національного характеру; «укрупненням» предметів спеціального й педагогічного циклів. Автором виявлено тенденції професійної підготовки національних педагогів: політизація професійних знань; ознайомлення студентів з основами народного господарства; превалювання загальноосвітньої і суспільно-політичної освіти над фаховою; індустріальна й агрономічна спрямованість вищої професійно-педагогічної національної освіти; посилення спеціальної національно-спрямованої підготовки завдяки дисциплінам культурологічного характеру.

Цікавим вважаємо також дослідження Л. Петрошук, в якому з'ясовано організаційні та змістові аспекти підвищення кваліфікації вчителів національних меншин на Україні наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. [7, с. 133]. Так, для вчителів шкіл національних меншин євреїв програма курсів включала лекції з таких предметів: педагогіка (теорія педагогіки, психологія дитяча і загальна; школознавство; дошкільне виховання); природознавство та методика природознавства (елементарні відомості з хімії, фізики, ботаніки, анатомії і фізіології людини та біології); методика російської мови; методика арифметики; методика географії; методика єврейської мови, Біблія і біблійська історія; історія давньоєврейської літератури; шкільна гігієна, питання фізичного виховання, методика малювання та ліплення.

Останнім часом українська педагогічна наука збагатилася низкою праць, в яких розкриваються різні аспекти підготовки майбутніх учителів (музики, філології, початкової освіти та ін.), вихователів і соціальних педагогів до роботи в закладах поліетнічного середовища, у тому числі в закладах освіти національних меншин. Основна ідея, що простежується в роботах, полягає в тому, що в контексті освіти національних меншин передбачається створення однакових можливостей в економічній, соціальній, політичній та культурній сферах для всіх громадян незалежно від їхніх релігійних переконань, статі, етнічного та соціального походження, місця проживання, мовних та інших ознак.

Почнемо з аналізу наукового доробка О. Гуренко, в якому висвітлено теоретичні та методичні засади полікультурної освіти майбутніх соціальних педагогів через розробку відповідної педагогічної системи. На основі аналізу філософського, етнопсихологічного, педагогічного аспектів полікультурної освіти О. Гуренко визначила особливості полікультурної підготовки майбутніх соціальних педагогів в університеті. Зокрема встановлено важливий факт, що в переважній більшості держав специфіку педагогічної освіти визначає наявна соціокультурна ситуація, однак спільними залишаються принципи полікультурної професійної підготовки педагогів: урахування в системі професійної підготовки соціального запиту на відповідний рівень кваліфікації фахівців у контексті наявної полікультурної ситуації; уведення в зміст професійної підготовки вивчення етнокультурного досвіду регіону та держави загалом; формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців тощо [8, с. 540–580].

Ми маємо глибоке переконання, що саме системний підхід виступає провідним напрямом сучасного наукового пізнання, отже, повністю поділяємо ідеї О. Гуренко [8] стосовно розгляду предмета дослідження як педагогічної системи та виділення її компонентів: цільового, суб'єкт-суб'єктного, змістового, організаційного, технологічного та результативно-

го. Вони взаємопов'язані та дозволяють отримати кінцевий результат – сформованість полікультурної компетентності майбутнього соціального педагога.

У низці досліджень (Є. Бубна, Т. Коваль) розкрито процес підготовки майбутніх учителів до поліетнічного виховання молодших школярів. Так, науковцями узагальнено основні компоненти підготовки, які з певною трансформацією плануємо використовувати в нашій подальшій дослідницькій роботі:

- формування нового світогляду педагога як способу визначення особистої позиції людини, що виконує соціально-політичну, науково-теоретичну, філософську, релігійну, морально-естетичну, культурологічну орієнтації в сучасному світі;

- створення умов для самовдосконалення й розвитку особистості, що визначаються як здатність до самоосвіти, саморозвитку, самопізнання своєї індивідуальності, свого творчого потенціалу, готовність до інноваційної діяльності та професійної майстерності з урахуванням потреб регіону;

- забезпечення гармонійного поєднання нового світосприйняття й умов для самовдосконалення, розвитку особистості з метою становлення педагогічного професіоналізму як духовної, інтелектуальної, культурологічної, емоційної, фізичної готовності до фундаментального оволодіння обраним фахом, а також уміннями й навичками роботи в умовах полікультурного середовища [9, с. 15–16].

Наступна праця для аналізу – дисертація С. Цибрило, в якій розглянуто полікультурне виховання студентів в умовах освітньо-виховного середовища вищого технічного навчального закладу [10]. Незважаючи на те, що фактично йдеться не про підготовку майбутніх учителів, вважаємо, що при певній модернізації провідні ідеї дослідження можна використовувати в педагогічному ВНЗ. Так, у дослідженні показано, що полікультурна освіта пов'язана з підвищенням рівня освіченості та досягненням успіху в полікультурному середовищі. Це дає змогу виокремити основні функції полікультурного виховання: прищеплення позитивного ставлення до культурних відмінностей; опанування студентами національної культури; розвиток умінь і навичок продуктивної взаємодії носіїв різних культур на основі толерантності та взаєморозуміння; усвідомлення важливості культурного розмаїття для самореалізації особистості; прищеплення уявлень про різноманітність культур і їхній взаємозв'язок.

Найважливіша ідея дисертації, яку ми повністю підтримуємо, полягає в тому, що головною функцією полікультурного виховання вважається усунення суперечностей між системами й нормами виховання та навчання домінуючих націй та етнічних меншин.

Висновки. Отже, виділимо такі положення, які плануємо використовувати при роботі власної педагогічної системи формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин: наявність необхідних знань про історію, релігію, культуру, традиції свого та інших народів, розуміння сутності етнокультурних процесів, що відбуваються в Україні; розуміння особливостей впливу родини на формування етнічної культури учнів; повага до етнокультурних особливостей учнів, педагогічний такт і дотримання норм етикету; здатність до самовизначення в культурі та вміння вшановувати надбання національної культури; уміння працювати в поліетнічному середовищі освітньо-виховного процесу середньої школи; орієнтація в індивідуально-особистісних якостях учнів етнічного характеру; уміння використовувати в освітньому процесі широкий потенціал народної педагогіки та етнокультурні традиції виховання.

Проведений нами аналіз праць з теорії і методики професійної освіти дозволяє стверджувати, що на сьогодні в Україні не було реалізовано цілісного дослідження, яке б повною мірою розкривало системну підготовку майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин. У переважній більшості праць розкриваються лише питання підготовки педагогічних кадрів в умовах поліетнічності. Це без сумніву, відкриває простір для наших подальших наукових розробок.

Список використаних джерел

1. Чорна Л.М. Культурне життя і освіта національних меншин міста Києва у 1920-х – 1930-х роках : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Л.М. Чорна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2010. – 18 с.

2. Кліш І.С. Педагогічні умови застосування засобів етнопедагогіки у фізичному вихованні дітей раннього віку / І.С. Кліш // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 1999. – № 7. – С. 24–28.

3. Терських Л.О. Культурологічні основи розвитку системи освіти та педагогічної думки на Донеччині в кінці XIX – початку XX століття : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Л.О. Терських; Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2001. – 17 с.

4. Сейко Н.А. Освіта як провідник мобільності у поліетнічному організмі / Н.А. Сейко // Шлях освіти, 1997. – № 1. – С. 13–17.

5. Софій О. До проблеми освіти національних меншин України [Електронний ресурс] / О. Софій. – Режим доступу: http://www.fio.interklasa.p l/f o i/foi _3.htm

6. Войналович Л.П. Розвиток національної освіти у полікультурному середовищі України в 20–30-х роках XX століття / Л.П. Войналович // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. Вип. 13, ч. 2. – Ялта: РВВ КГУ, 2007. – С. 23–27.

7. Петрошук Н.Р. Підвищення кваліфікації вчителів шкіл національних меншин в Україні другої половини XIX – початку XX століття / Н.Р. Петрошук // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16: «Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики». – Київ, 2011. – Вип. 14. – С. 128–132.

8. Гуренко О.І. Полікультурна освіта майбутніх соціальних педагогів: теоретико-методичний аспект: монографія / О.І. Гуренко; Мво освіти і науки України, Бердянський держ. пед. унт. – Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2014. – 588 с.

9. Бубнов Є.Г. Підготовка майбутніх учителів до політичного виховання молодших школярів в Автономній республіці Крим: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Є.Г. Бубнов; Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський гуманітарний університет». – Ялта, 2009. – 22 с.

10. Цимбрило С.М. Полікультурне виховання студентів в умовах освітньо-виховного середовища вищого технічного навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / С.М. Цимбрило; Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка. – Дрогобич, 2011. – 22 с.

References

1. Chorna, L.M. (2010). *Kulturne zhyttia i osvita natsionalnykh menshyn mista Kyeva u 1920-kh – 1930-kh rokakh. Avtoref. dys. kand. ist. nauk* [Cultural and educational policies of national minorities of Kyiv in 1920 – 1930. Abstract of cand. hist. sci. diss.]. Kyiv, 18 p. (In Ukrainian).

2. Klish, I.S. (1999). *Pedahohichni umovy zastosuvannia zasobiv etnopedahohiky u fizychnomu vykhovanni ditei rannoho viku* [Pedagogical conditions of usage ethnopedagogy methods in physical education of children of early age]. *Naukovyi visnyk Volynskoho derzhavnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky* [Scientific Bulletin of Volyn Lesya Ukrainka state University]. Lutsk, vol. 7, pp. 24–28 (In Ukrainian).

3. Terskykh, L.O. (2001). *Kulturolohichni osnovy rozvytku systemy osvity ta pedahohichnoi dumky na Donechchyni v kintsi 19 – pochatku 20 stolittia. Avtoref. dys. kand. ped. nauk* [Cultural and logical foundations of development of system of education and pedagogical idea in Donetsk region at the end of 19th – beginning 20th century. Abstract of cand. ped. sci. diss.]. Luhansk, 17 p. (In Ukrainian).

4. Seiko, N.A. (1997). *Osvita yak providnyk mobilnosti u polietnichnomu orhanizmi* [Education as a vehicle of mobility in a polyethnic society]. *Shliakh osvity* [Education path], vol. 1, pp. 13–17 (In Ukrainian).

5. Sofii, O. *Do problemy osvity natsionalnykh menshyn Ukrainy* [To the problem of education of national minorities of Ukraine]. Access mode: http://www.fio.interklasa.p l/f o i/foi _3.htm (In Ukrainian).

6. Voinalovych, L.P. (2007). *Rozvytok natsionalnoi osvity u polikulturnomu seredovyshchi Ukrainy v 20-30-kh rokakh 20 stolittia* [The development of national education in a multicultural environment of Ukraine in 20–30-s of 20th century]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Pedahohika i psykhohihiia* [Problems of modern pedagogical education. Pedagogica and psychology.]. Yalta, RVV KHU Publ., vol. 13, part 2, pp. 23–27 (In Ukrainian).

7. Petroschuk, N.R. (2011). *Pidvyshchennia kvalifikatsii vchyteliv shkil natsionalnykh menshyn v Ukraini druhoi polovyny 19 – pochatku 20 stolittia* [Teachers' professional development working at schools of national minorities in Ukraine the second half 19 – early 20 century]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Serii 16: "Tvorchia osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky"* [Chasopis Dragomanova NPU. Episode 16: "A creative personality of a teacher: problems of theory and practice"]. Kyiv, vol. 14, pp. 128-132 (In Ukrainian).

8. Hurenko, O.I. (2014). *Polikulturna osvita maibutnikh sotsialnykh pedahohiv : teoretyko-metodychnyi aspekt* [Multicultural education of future social pedagogues: theoretical model aspect]. Berdiansk, Tkachuk O.V. Publ., 588 p. (In Ukrainian).

9. Bubnov, E.H. (2009). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do politychnoho vykhovannia molodshykh shkoliariv v Avtonomnii respubliki Krym. Avtoref. dys. kand. ped. nauk* [Future teachers' training for the political education of the junior schoolchildren in the Autonomous Republic of the Crimea. Abstract of cand. ped. sci. diss.]. Yalta, 22 p. (In Ukrainian).

10. Tymbrylo, S.M. (2011). *Polikulture vykhovannia studentiv v umovakh osvitno-vykhovnoho seredovyscha vyshchoho tekhnichnoho navchalnoho zakladu. Avtoref. dys. kand. ped. nauk* [Students' multicultural education in conditions of educational environment of higher technical educational institutions. Abstract of cand. ped. sci. diss.]. Drohobych, 22 p. (In Ukrainian).

В статье осуществлен анализ научной литературы по проблеме формирования готовности будущих учителей к работе в школах национальных меньшинств. Представлены историко-педагогические исследования по региональному признаку, исследования особенностей образования национальных меньшинств в полиэтничном обществе, а также научные работы по использованию этнопедагогики и национального воспитания в образовательном пространстве.

Ключевые слова: формирование, готовность, школа, национальные меньшинства, междисциплинарная проблема.

The article analyzes scientific literature on the issue of future teachers' readiness formation to work at schools of national minorities. Historical and pedagogical research on a regional basis has been examined, as well as the studies on education of national minorities in polyethnic societies, and also the scientific works connected with ethnopedagogics and national education in the educational process.

The provisions to be used in the development of the pedagogical system for future teachers' readiness formation to work at schools of national minorities have been determined.

Key words: formation, readiness, school, national minority, interdisciplinary issue.

Одержано 14.02.2017.